

Thermometer Seksuele gezondheid

November 2020

Dit is de halfjaarlijkse thermometer seksuele gezondheid waarin de meest recente gegevens van de Centra Seksuele Gezondheid (CSG's) worden gepresenteerd.

Soa- en seksuele gezondheidszorg bij CSG's tijdens de coronacrisis

In de eerste helft van 2020 werd vanwege de COVID-19 pandemie de soa- en seksuele gezondheidszorg bij de GGD'en afgeschaald. Tijdens de lockdown konden cliënten enkel voor essentiële zorg bij de Centra Seksuele Gezondheid (CSG's) terecht. Onder essentiële zorg vallen onder andere spreekuren voor cliënten met (ernstige) soa gerelateerde klachten, cliënten die behandelingen behoeven, cliënten met een soa-waarschuwing (voor syfilis, hiv, hepatitis C en gonorrhoe met klachten) en cliënten na seksueel geweld. De mate van afschaling en de details in de prioritering van essentiële zorg verschilden tussen GGD'en. Cliënten die via de CSG's PrEP voorgeschreven kregen konden terecht voor nieuwe medicatie en essentiële PrEP-zorg (o.a. creatinine, hiv en soa testen). Sinds juni is de soa-zorg weer opgeschaald. In september behaalden de meeste CSG's weer circa 80% van de capaciteit van voor de lockdown.

De lockdown kan zowel een positief als negatief effect hebben gehad op de verspreiding van soa. Enerzijds kan een vermindering in het aantal seksuele contacten hebben geleid tot minder transmissie van soa. Anderzijds zijn soa's mogelijk niet of vertraagd gediagnosticeerd en behandeld waardoor verdere transmissie mogelijk is geweest. De effecten van gedragsverandering enerzijds en gemiste soa diagnoses anderzijds op het voorkomen van soa zijn echter niet uit elkaar te halen op basis van trends bij CSG's. Er zijn verschillende onderzoeken gestart naar de invloed van de coronamaatregelen op seksueel gedrag en soa transmissie.

Soa consulten

Tussen 1 januari en 31 augustus 2020 zijn in totaal 64.118 consulten geregistreerd, waarvan 10.940 bij heteroseksuele mannen, 26.998 bij MSM, 25.448 bij vrouwen en 434 bij transgender personen (n=298 seksueel contact onbekend). Het aantal consulten per week lag tussen de 2.803 en 3.515 in de periode voor de lockdown (1 januari t/m 12 maart), tussen de 564 en 1.298 tijdens de lockdown (13 maart t/m 31 mei) en tussen de 1.084 en 1.976 na de lockdown (juni t/m 31 augustus). De maand april had het laagste aantal consulten, in totaal 2.723 (Figuur 1). Een afname van respectievelijk 81% en 78% ten opzichte van januari en februari 2020. Het aantal consulten in de maanden juli en augustus kan nog oplopen vanwege rapportagevertraging.

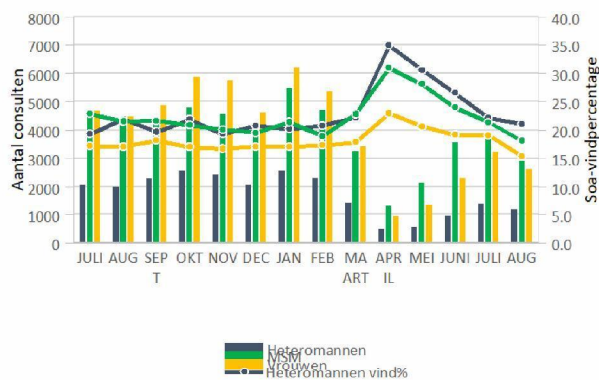
Karakteristieken CSG bezoekers en gedrag

Ten gevolge van de keuzes omtrent essentiële zorg veranderden de karakteristieken van cliënten. Het percentage consulten dat MSM betrof nam tijdens de lockdown toe naar 50% (in vergelijking met 38% in de periode voor de lockdown), terwijl het percentage heteroseksuele mannen en vrouwen af nam naar respectievelijk 16% en 35% (Figuur 2 en 3). Het percentage heteroseksuele mannen en vrouwen met een soa-waarschuwing of soa-gerelateerde klachten nam toe van 42% voor de lockdown naar 71% tijdens de lockdown. Bij MSM nam dit percentage toe van 27% naar 41%. Het percentage cliënten met een soa-waarschuwing en cliënten met klachten bleef ook verhoogd in de periode na de lockdown ten opzichte van de periode voor de lockdown. Onder heteroseksuele mannen en vrouwen nam ook het percentage cliënten met een soa in het afgelopen jaar en met een laag opleidingsniveau licht toe tijdens en na de lockdown. Het percentage cliënten met meer dan 3 partners in de afgelopen 6 maanden nam in deze twee perioden licht af van 50% naar 45%.

Het percentage MSM met 10 of meer seksuele contacten was lager in de periode na de lockdown vergeleken met de periode voor en tijdens de lockdown. Het percentage MSM met een soa-diagnose in het afgelopen jaar en het percentage MSM die recent PrEP-gebruik rapporteerden nam sterk toe tijdens de lockdown naar respectievelijk 42% en 51%. Deze percentages bleven ook verhoogd in de periode na de lockdown. De prioritering van PrEP gebruikers tijdens de lockdown is ook terug te zien in de verdeling van het type consult per maand tussen juli 2019 en augustus 2020, ondanks dat het percentage PrEP consulten al toe nam voor de lockdown (Figuur 4).

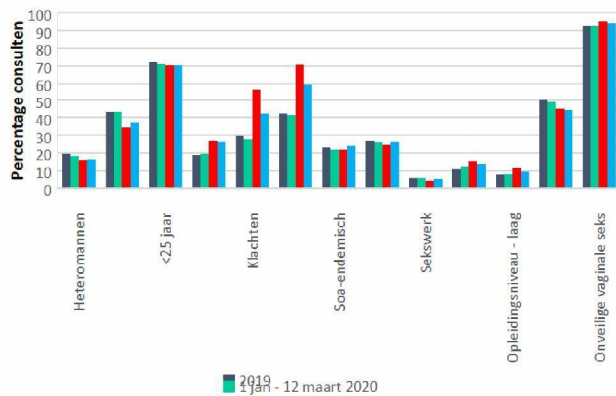
Soa-vindpercentage

Het absolute aantal personen met een of meer soa-diagnoses is tijdens de lockdown fors lager vanwege het lagere aantal consulten (Figuur 1). Onder heteroseksuele mannen en vrouwen nam het soa-vindpercentage (chlamydia, gonorrhoe, infectieuze syfilis, hiv of hepatitis B) al een aantal jaren toe (Figuur 5). In 2020 (januari t/m augustus) nam het soa vind-percentage verder toe naar 22,6% bij heteroseksuele mannen (20,0% in 2019) en naar 17,9% bij vrouwen (16,8% in 2019). Het soa-vindpercentage bij MSM schommelde rond de 20% tussen 2011 en 2019 en nam in 2020 toe naar 22,1%. Dit kan worden verklaard door de strengere triagering tijdens de lockdown. Het soa-vindpercentage nam tijdens de lockdown sterk toe, maar nam vervolgens weer af in de periode van opschaling (Figuur 1). De toename in vindpercentage werd gezien in alle belangrijke risicogroepen (Figuur 6 en 7). De hoogste soa-vindpercentages werden, evenals voorgaande jaren, gevonden bij personen met een soa-waarschuwing of met klachten en bij bekend hiv-positieve MSM.

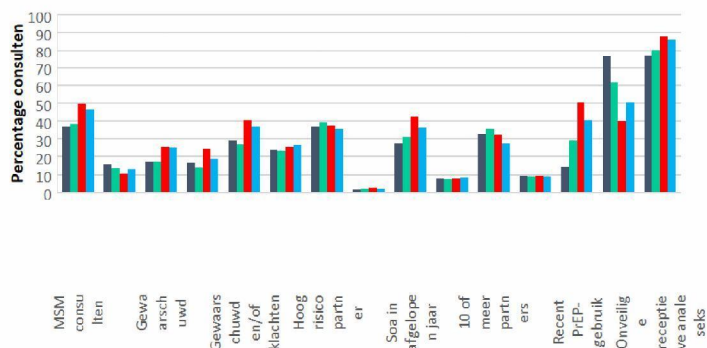
Figuur 1: aantal consulten en soa-vindpercentage naar geslacht en seksueel contact per maand, 1 juli 2019 t/m 31 augustus 2020*

* Dataverzameling van juli en augustus 2020 is nog niet compleet.

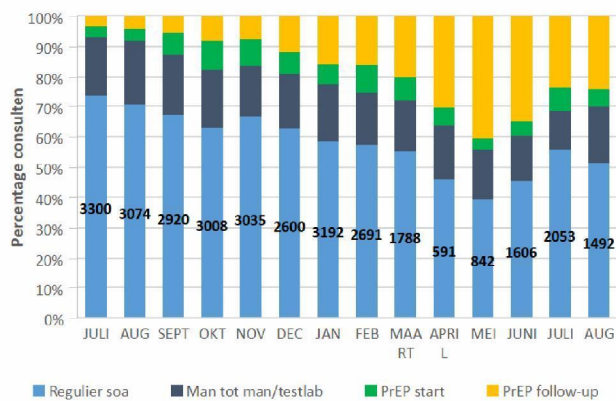

Figuur 2: karakteristieken van heteroseksuele mannen en vrouwen bij de CSG's naar periode (2019, 2020 voor, tijdens en na de lockdown)*

* Dataverzameling van juli en augustus 2020 is nog niet compleet.

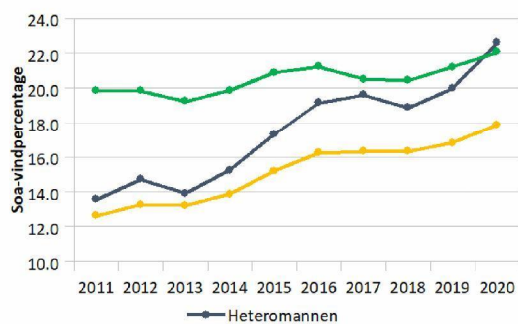

Figuur 3: karakteristieken van MSM bij de CSG's naar periode (2019, 2020 voor, tijdens en na de lockdown)*

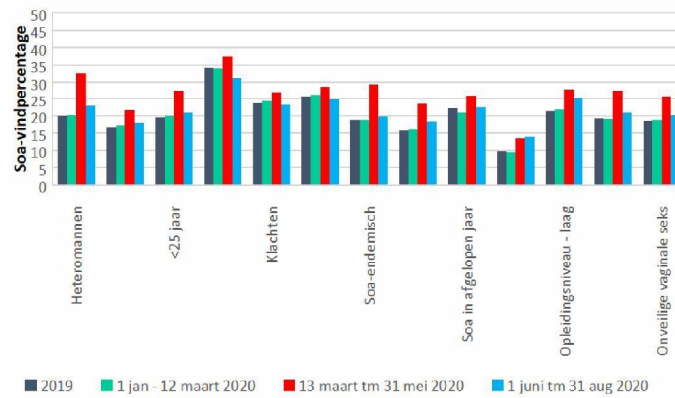
Figuur 4: verdeling van consulttypes bij MSM per maand, 1 juli 2019 t/m 31 augustus 2020*

* Dataverzameling van juli en augustus 2020 is nog niet compleet.

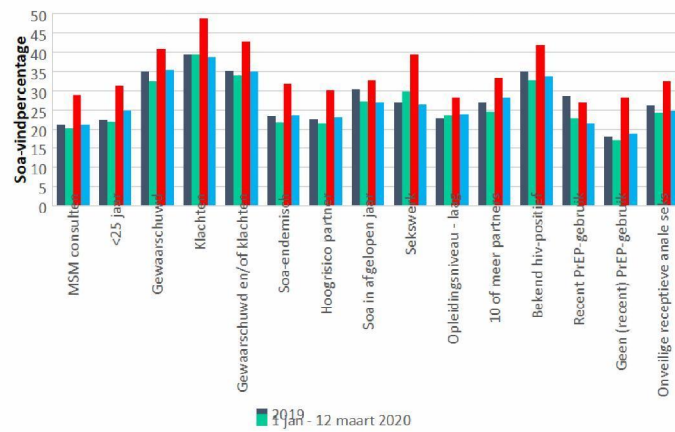
Figuur 5: soa-vindpercentage naar geslacht en seksueel contact per jaar, 2011-2020

* 2011-2019: januari t/m december; 2020 januari t/m augustus. Dataverzameling in juli en augustus is nog niet compleet.

Figuur 6: soa-vindpercentages bij heteroseksuele mannen en vrouwen naar risicogroep en periode (2019, 2020 voor, tijdens en na de lockdown)*

*Dataverzameling van juli en augustus 2020 is nog niet compleet.

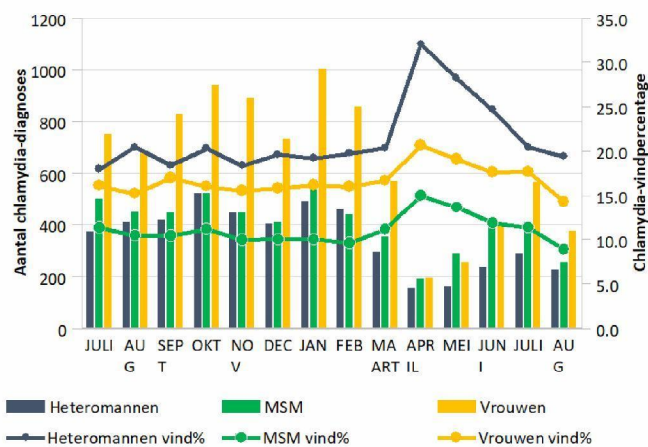

Figuur 7: soa-vindpercentages bij MSM naar risicogroep en periode (2019, 2020 voor, tijdens en na de lockdown)*

*Dataverzameling van juli en augustus 2020 is nog niet compleet.

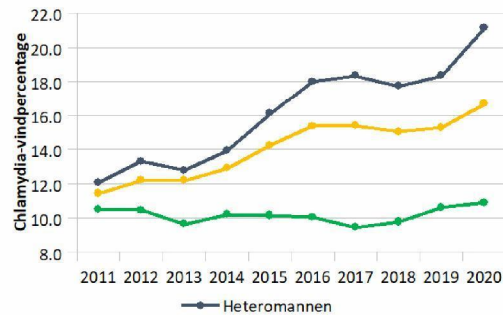
Chlamydia

Bij 9.412 CSG-bezoekers werd chlamydia vastgesteld tussen 1 januari en 31 augustus 2020. Er is een duidelijke afname in het aantal diagnoses tijdens de lockdown (Figuur 8). Tussen 2016 en 2019 was het chlamydia-vindpercentage stabiel rond de 18% bij heteroseksuele mannen en 15% bij vrouwen (Figuur 9). Ook in de eerste twee maanden van 2020 was het chlamydia-vindpercentage nog stabiel, maar door de sterke toename in het vindpercentage tijdens de lockdown nam het chlamydia-vindpercentage toe naar 21,1% bij heteroseksuele mannen en 16,6% bij vrouwen in 2020 (Figuur 8 en 9). Onder MSM blijft het chlamydia vindpercentage, ondanks een toename tijdens de lockdown, stabiel rond de 10% in 2020 (januari t/m augustus: 10,9%). Het vindpercentage was hoger onder bekend hiv-positieve MSM (15,7%) ten opzichte van MSM die recent PrEP gebruikten (11,8%) en MSM die niet recent PrEP gebruikten (9,4%). Onder personen met een chlamydia-diagnose rapporteerde 71% klachten of een soa-waarschuwing tijdens en 69% na de lockdown. Dit percentage was voor de lockdown lager (56%).

Figuur 8: aantal chlamydia-diagnoses en het chlamydia-vindpercentage naar geslacht en seksueel contact per maand, 1 juli 2019 t/m augustus 2020*

* Dataverzameling van juli en augustus 2020 is nog niet compleet.

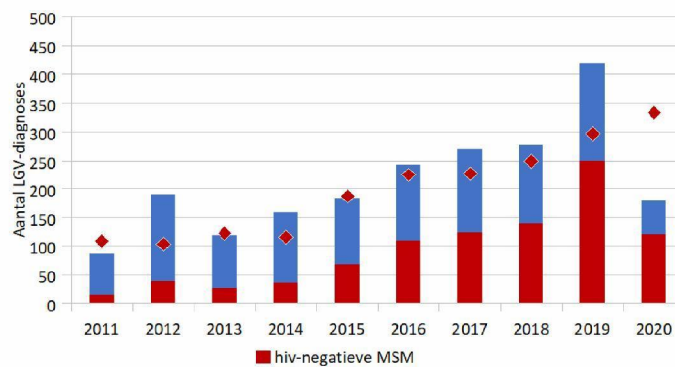

Figuur 9: chlamydia-vindpercentage naar geslacht en seksueel contact per jaar, 2011-2020*.

*2011-2019: januari t/m december; 2020 januari t/m augustus. Dataverzameling van juli en augustus 2020 is nog niet compleet.

LGV

Tussen 1 januari en 31 augustus 2020 was het percentage MSM met een rectale chlamydia-infectie waarbij ook getest is op LGV 90%. De afgelopen jaren nam het aantal LGV-diagnoses toe. Tussen 1 januari en 31 augustus 2020 zijn 180 LGV-diagnoses gesteld, waarvan 67% bij hiv-negatieve MSM (Figuur 10). Sinds de coronacrisis is het aantal LGV-diagnoses per maand lager. Onder personen met een LGV diagnose had 56% geen klachten. Van alle hiv-negatieve MSM met een LGV-diagnose rapporteerde 69% recent PrEP-gebruik. Het vindpercentage van anale LGV fluctueerde rond de 2,5% onder hiv-positieve MSM (2,4% in 2020) en nam licht toe van 0,1% in 2011 naar 0,5% in 2020 onder hiv-negatieve MSM. Het LGV-vindpercentage was 0,8% onder MSM die recent PrEP-gebruik rapporteerden en 0,3% onder MSM die geen recent PrEP-gebruik rapporteerden in 2020.

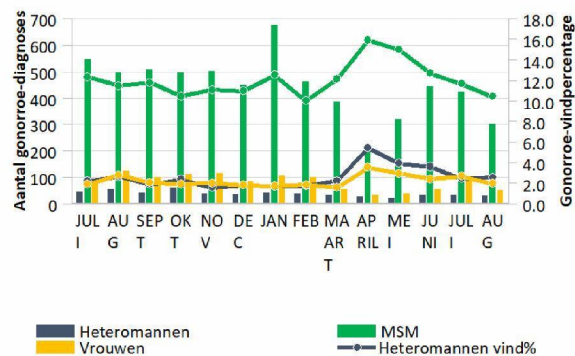

Figuur 10: Aantal LGV diagnoses en percentage LGV diagnoses onder hiv-negatieve MSM, 2011-2020*

*2011-2019: januari t/m december; 2020 januari t/m augustus. Dataverzameling van juli en augustus 2020 is nog niet compleet.

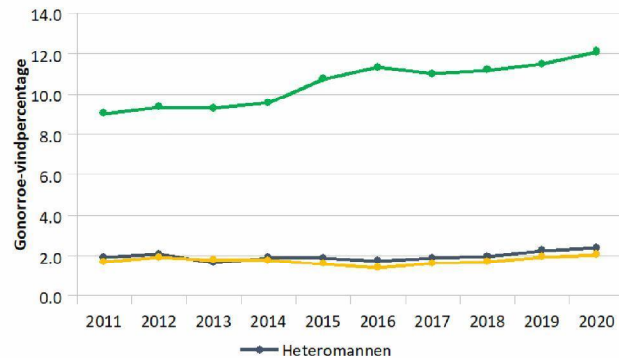
Gonorrhoe

Bij 3.998 CSG-bezoekers werd gonorrhoe vastgesteld tussen 1 januari en 31 augustus 2020. Er was een duidelijke afname in het aantal diagnoses tijdens de lockdown (Figuur 11). Gonorrhoe werd het meest gediagnosticeerd bij MSM (80% van alle gonorrhoe diagnoses). Het gonorrhoe vindpercentage bij MSM nam toe van 9,0% in 2011 naar 12,1% in 2020 (Figuur 12). Het vindpercentage was hoger onder bekend hiv-positieve MSM (18,1%) ten opzichte van MSM die recent PrEP gebruikten (13,0%) en MSM die niet recent PrEP gebruikten (10,4%). Er is een licht stijgende trend van 1,7% in 2016 naar 2,4% in 2020 bij heteroseksuele mannen en van 1,4% in 2016 naar 2,1% in 2020 bij vrouwen. De verdere toenames in het vindpercentage in 2020 zijn toe te schrijven aan de piek die veroorzaakt werd door het hogere percentage cliënten met klachten, een soa-waarschuwing of ander profiel van hoger risico op soa tijdens de lockdown (Figuur 11). Onder personen met een gonorrhoe-diagnose rapporteerde 66% klachten of een soa-waarschuwing tijdens de lockdown. Dit percentage was lager dan voor de lockdown (55% in 2019 en 52% in 2020 pre-lockdown) en even hoog als na de lockdown (67%).

Figuur 11: aantal gonorrhoe-diagnoses en gonorrhoe-vindpercentage naar geslacht en seksueel contact per maand, 1 juli 2019 t/m 31 augustus 2020*

* Dataverzameling van juli en augustus 2020 is nog niet compleet.

Figuur 12: gonorrhoe-vindpercentage naar geslacht en seksueel contact per jaar, 2011-2020*.

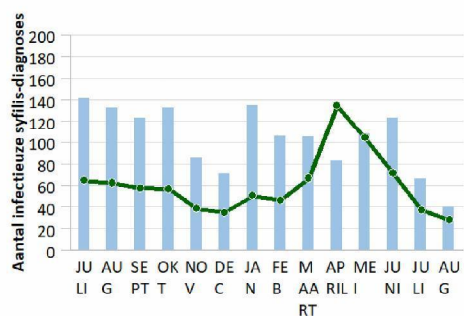
* 2011-2019: januari t/m december; 2020 januari t/m augustus. Dataverzameling van juli en augustus 2020 is nog niet compleet

Gonokokken resistentie

In januari tot en met augustus 2020 hebben 16 van de 24 CSG's gevoeligheidsbepalingen uitgevoerd voor de Gonokokken Resistentie tegen Antibiotica Surveillance (GRAS). Binnen deze CSG's is bij 33,2% van de personen met gonorrhoe-infectie ook een gevoeligheidsbepaling gerapporteerd (n=1.116). Resistentie voor ceftriaxon, het huidige eerstekeus middel voor behandeling van gonorrhoe, is niet gerapporteerd in GRAS. Resistentie voor azitromycine nam de afgelopen jaren steeds toe, maar is sinds 2019 weer aan het dalen: van 10,8% in 2018 naar 7,6% in de eerste helft van 2020.

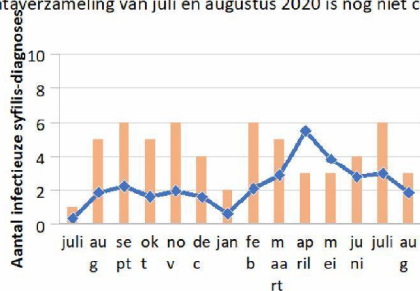
Infectieuze syfilis

Tussen 1 januari en 31 augustus 2020 werden 798 diagnoses van infectieuze syfilis gesteld, waarvan 96% bij MSM (n=766). Het aantal diagnoses was tijdens de lockdown ongeveer even hoog als voor de lockdown bij zowel MSM als bij hetero's (Figuur 13 en Figuur 14). Onder de gediagnosticeerde personen rapporteerde 73% klachten of een soa-waarschuwing tijdens de lockdown. Dit percentage was voor de lockdown lager (61% in 2019 en 55% in 2020 pre-lockdown) en na de lockdown hoger (80%). Bij hetero's bleef het syfilis-vindpercentage van 0,2% laag in 2020 (Figuur 15), ondanks een hoger syfilis-vindpercentage tijdens de lockdown (0,6%) (Figuur 14). Bij MSM fluctueerde het syfilis-vindpercentage tussen de 2% en 3% (2,9% in 2020). Tijdens de lockdown nam het syfilis-vindpercentage toe tot 6,7%. Het vindpercentage was hoger onder bekend hiv-positieve MSM (7,6%) ten opzichte van MSM die recent PrEP gebruikten (2,7%) en MSM die niet recent PrEP gebruikten (2,3%). Van alle hiv-negatieve MSM met een infectieuze syfilis-diagnose rapporteerde 44% recent PrEP te hebben gebruikt.

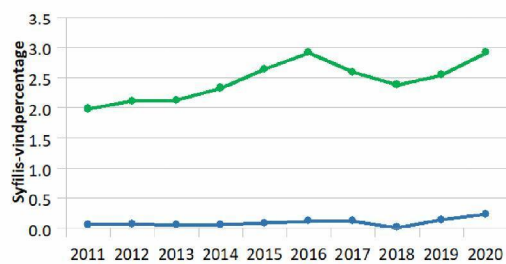
Figuur 13: het aantal infectieuze syfilis-diagnoses en het infectieuze syfilis-vindpercentage bij MSM naar maand, 1 juli 2019 t/m 31 augustus 2020*

* Dataverzameling van juli en augustus 2020 is nog niet compleet

Figuur 14: het aantal infectieuze syfilis-diagnoses en het infectieuze syfilis-vindpercentage bij heteroseksuele mannen en vrouwen samen naar maand, 1 juli 2019 t/m 31 augustus 2020*

* Dataverzameling van juli en augustus 2020 is nog niet compleet

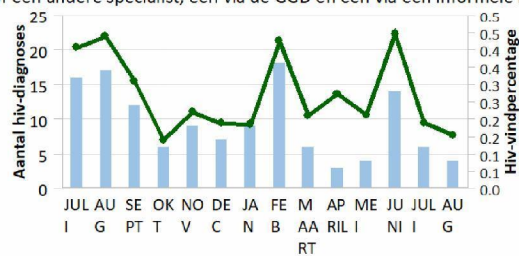

Figuur 15: infectieuze syfilis-vindpercentage naar geslacht en seksueel contact per jaar, 2011-2020*.

* 2011-2019: januari t/m december; 2020 januari t/m augustus. Dataverzameling van juli en augustus 2020 is nog niet compleet

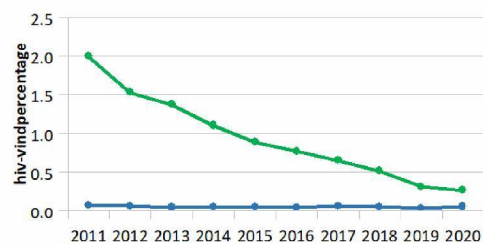
Hiv

Tussen 1 januari en 31 augustus 2020 werden 72 nieuwe hiv-infecties gediagnosticeerd bij de CSG's, waarvan 89% bij MSM (n=64). Er is geen duidelijk effect van de lockdown op het aantal hiv-diagnoses en het vindpercentage per maand bij MSM; beiden zijn erg laag en fluctueren (Figuur 15). Het hiv-vindpercentage onder MSM daalt al jaren (Figuur 16). In 2020 was 0,3% van de MSM die bij een CSG op hiv getest werden positief. Onder vrouwen en heteroseksuele mannen is het aantal hiv-diagnoses en -vindpercentage stabiel en zeer laag (in 2020: 8 diagnoses en 0,06%; Figuur 16). Van alle MSM met een nieuwe hiv-diagnose had 48% een migratieachtergrond uit een gebied met een verhoogde soa/hiv-prevalentie. Onder nieuw gediagnosticeerde MSM was 80% al eens eerder op hiv getest, waarvan 53% in 2019 of 2020. Er zijn 4 hiv-diagnoses vastgesteld bij personen die recent PrEP-gebruik rapporteerden. Twee van deze vier kregen PrEP voorgeschreven via de huisarts of een andere specialist, één via de GGD en één via een informele route.

Figuur 16: het aantal hiv-diagnoses en het hiv-vindpercentage onder MSM naar maand, 1 juli 2019 t/m 31 augustus 2020*

* Dataverzameling van juli en augustus 2020 is nog niet compleet

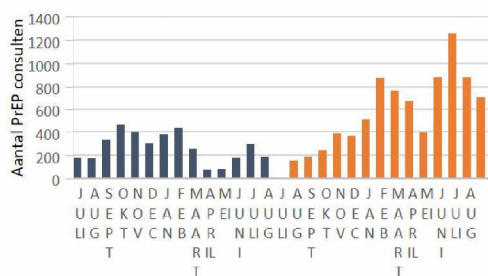

Figuur 17: hiv-vindpercentage naar geslacht en seksueel contact per jaar, 2011-2020*.

* 2011-2019: januari t/m december; 2020 januari t/m augustus. Dataverzameling van juli en augustus 2020 is nog niet compleet

PrEP pilot bij CSG's

Ondanks de prioritering van PrEP-gebruikers sinds de coronacrisis, zijn er minder PrEP-consulteren uitgevoerd tijdens de lockdown (Figuur 17). Vooral startconsulten werden uitgesteld. In totaal zijn 1.899 start- en 6.437 follow-up consulten uitgevoerd in 2020. Bij het startconsult gaf 34% (n=648) aan PrEP te hebben gebruikt in de afgelopen 3 maanden en de meest gerapporteerde indicatie voor PrEP was onveilige anale seks (n=1.587; 84%). Er is voor 53 personen geregistreerd dat ze zijn gestopt met PrEP. De belangrijkste reden was minder/geen risico op hiv (n=32; 61%). De gegevens met betrekking tot stoppen zijn echter niet compleet.

Figuur 18: aantal PrEP consulten per maand, 1 juli 2019 t/m 31 augustus 2020

Sense

Tussen 1 januari en 31 augustus 2020 werden er 5.789 Sense hulpvragen geregistreerd, waarvan 72% bij vrouwen. Net als in voorgaande jaren waren anticonceptie (n=1.689; 38%) en seksualiteit (n=1.457; 33%) de meest voorkomende gesprekstema's bij vrouwen. Seksualiteit (n=921; 57%) bleef het meest voorkomende gesprekstema bij mannen. De resultaten zijn echter moeilijk te interpreteren omdat de registratie van de Sense hulpvragen niet uniform is. Bovendien zijn sense consulten tijdens de lockdown maar zeer selectief uitgevoerd.